

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ב

א האל הנכבד והגדול הזה יצא לאתנו וליראה אותו שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ונאמר את ה' אלהיך תירא: ב והיך היא הדרך לאהבתו ויראתו, כשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מן הכבוד שאין לה ערך ולא קץ פיר הוא אהב ומשבח ומפאר ומתאווה חתום גדולה לדע השם הגדול. כמו שאמר דוד צטאה נפשו לאלהים לאל ה' וכשתחשב בדברים האלו עצמן טרד הוא ניהע לאחוריו ויפחד וירע שהוא ברה קבנה שפלה אפלה עונות ברעה קלה טעוטה לפני חטים דעות, כמו שאמר דוד כי אראה שטיך מעשה אצבעותיך בת אנוש כי תוכרנה. ולפי הדברים האלו אני מכאר כללים גדולים נכעשה רבון העולמים כדי שיהיו פתח לבבין לאהוב את השם, כמו שאמרו רבמים בענין אהבת שמתוך כך אהה נכבד את ה' שאמר והיה העולם: ג כל מה שברא

רמב"ם הלכות תשובה פרק י

טיר יעשה כל המצוות טאהבת: ג וכיצר היא. האהבה הראויה, הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יחירת ענות טאור, עד שתהא נפשו קשירה באהבת ה', ונמצא שונה בה חמיר, כאלו חולה חולי האהבה, שאין דעתו פנויה טאהבת אוחה אשה, והוא שונה בה חמיר בין לשבתו בין בקומו, בין כשעה שהוא אוכל ושוחה, יתר טוה חתיה אהבת ה' כלב אוהבין שונים בה חמיר, כמו שצונו בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלטה אמר דרך משל כי חולה אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה: ד אמרו חכמים הראשונים, שמא

ספר

מצות עשה

המצות

5 ג

מצוה ב היא הצווי שצונו בהאמנת היחוד, והוא שנאמין שפועל המציאות וסבתו הראשונה אהר, והוא אמרו יתעלה שמוע ישראל ה' אלהינו ה' אהר, וברוב המדרשות תמצאם אומרים על מנת ליחד את שמו, על מנת ליחדני, ורבים כאלה, רוצים בזה המאמר אנתנו אמנם הוציאנו מעבודת ועשה עמנו מה שעשה מן החסדים והטובות על תנאי האמנת היחוד כי אנתנו מתווכים בזה, והרבה מה שיאמרו מצות יחד, ויקראו גם כן זאת המצוה מלכות שמים כי הם אומרים כדי לקבל עליו מלכות שמים, ר"ל ההודאה ביחוד והאמנתו. (נפרשת ופתחן, מדע הלכות יסודי המורה פרק ב')

מי שאמר והיה העולם, הנה בארנו לך שבהבוננות תעלה בידך ההשגה והגיע ההנאה ותבא האהבה בהכרת, וכבר בארנו שזאת המצוה גם כן כוללת שניה קוראים לבני האדם כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו, וזה שאתה כשתארב איש אהר חספר בשכחו ותורכה בהם ותקרא בני האדם לאהוב אותו וזה עד"מ כן כשתאהב אותו יתעלה באמת כאשר הגיע לך מהשגת אמנתו אתה קורא בלי ספק הסכלים והפתחים לרעה ידיעת האמת אשר ידעתו. ולשון ספרי ואהבת את ה' אהבתו על הכריות כאברהם אכך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן ור"ל כמו שאברהם מפני שהיה אוהב כמו שהעיד הכתוב אברהם אוהבי וזה בעצם השגתו קרא בני האדם להאמין בשם נרוב אהבתו כן אתה אוהב אותו עד שחקרא אליו בני האדם. (נפרשת ופתחן, מדע הלכות יסודי המורה פרק ב')

מצוה ג היא שצונו באהבתו יתעלה, וזה שנחשוב ונתבונן במצותו ומאמריו ופעולותיו עד שנשיגהו ונהנה בהשגתו בתכלית ההנאה, וזאת היא האהבה המתחייבת, ולשון ספרי לפי שנאמר ואהבת את ה' אלהיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוץ היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את

מצוה ד היא שצונו להאמין יראתו יתעלה ולהפחד ממנו, ולא נהיה ככופרים ההולכים בשוריות לבם ופקרי אבל נירא ביראת ענישו בכל עת והו אמרו את ה' אלהיך

תירא, וכנמרא (פסוקין י"ו) אמרו על דרך ויכות באמרו ונוקב שם ה' מוח יומת ואימר פירש דכתיב אשר נקבו בשמות ואוהרתיה מן את ה' אלהיך תירא, רוצה לומר אולי אמרו ונוקב שם ה' הוא שיוכר השם לבד מכלתי שיכר, ואם תאמר אי זה עין בזה נאמר כי הוא עוב היראה כי מיראת השם שלא יזכר שמו לבטלה, היה המענה על וזה השאלה ודחיית זה המאמר ואמר חדא דכעניא שם בשם וליכא, ורוצה לומר שיכר השם בשם כמו שאמרו יכה יופי את יוסי, ועוד אוהרת עשה היא וכל אוהרת עשה לא שמה אוהרת, רוצה לומר שזה שאמרת אוהרתיה מאת ה' אלהיך תירא אינו אוהרת כי הוא צווי והוא מצות עשה ואין מוהירין בעשה. הנה נכתב לך כי אמרו את ה' אלהיך תירא זו מצות עשה. (נפרשת עקב, מדע הלכות יסודי המורה פרק ב')

קנאת סופרים

אם ישבו טפאח השכל לבד אין הכול בין השכל והדמיון כי אם בתוקף השם לבד אמנם בעצמות יחדיו והיו ג' סגות אצל הרב בחבורו הגדול ש'כ' מהל' יסוד' הוידה וז"ל והאך הוא הדרך לאהבתו ייחודי בשעת שיתוקן האדם במעשיו ובריווי תפלות ייחודים ודאח טקן חכמתו שאין לה ערך וקן מיד הוא אהב ומשבת וטפאח יסוד' המולה ג'כ מה שיקרא לבני אדם לעבודתו יח' ולהאמין בו כפי שהיה עושה אברהם אבינו ע"ה כרחוב אהב חפשי אשר עשי כרחן ולהאמר עליו אברהם אבינו. וכן זה יתכן לומר דעווי האהבה הישי שבציוני על הדתנותו בצעוהו ומעשיו ומחשבותיו היה האהבה נמשכת על כל צד, באופן שהתחבנותו הוא בחידי' ועליו יתכן העווי של האהבה אבל האהבה עצמה היא עין משוכה ומסרין על כל פנים כן והתחבנותה וז"ל שלה רש"י בספרי פ' ואחרון בצדדים היו וברבים שמתוך כך אהב מוכר בתקלה' וכן שפדוס הראש' וז"ל שם שבקשיתו והעווי ישי לבני להקיר על המעשה הוא המראה את העולם וישם את לבו פתוך כך להתבונן במעשיו ובראווי המלאכה וראה מן המעווי יח' ומד' אהבתו והואה לרעת אתה ולהשיג ישי' ע"ה ויתכן זה גם לשון הרב כאן שכתב שנועה זו היא מתקשרת כרחובו בצעוהו ומקילוחו. ישי שלא כתב בחבורו היה להתבונן בצעוהו אלא במעשיו וכוונתו ונפלאות לבד, טעום הדתם בעקן מןהאמת אינו ולא שיד' שם באותו עקן להשיג בצעוהו לבד, והתבוננות במעשה שיד' מעון אחר דהווי תמיד דהווי שיכאר בו הרב כל המתוך לקטן כהל' וז"ל, כי דוען למבנים שנויה המור להרב וז"ל בחבורו היה לבאר דעווי כפי התקלה השנית/ שנהלך מאשרי ולענות כל אשר נהגם במקצתו ויראו לו לפי ענינו: ושתלוחה האהבה נמשכת על כל פנים בהתבוננותו בפעולותיו יח' בני שבאשרי לעיל בדת' הרב, ראוי ברב' הרב רב סקודה ואן שגם הוא יתכן לה' בס' האמונת מאמר ב' ח"ל ובאשר עניו והואם אל ידעה העקן את תוקן בדרך הרבה וראיה האמות והטעמים האמירו נפשי וכי ער והעשה באהבתו אהבה שראו שאן בה ספק כפי'ש ואיכה אה' אלהך בכל לבבך ועי':

המצוה הרביעית

שצונו להאמין יראתו יתעלה ולהפחד ממנו שנירא מעושו בכל עת והווי אמרו את ה' אלהיך תירא:

ובחבורו היה פירש באופן אשר דהווי שכתבו בגוילה המרא הענווה לאן חבלות ובמעשיו וכוונתו המלאים והיחידים כיו' הוא נהנה לאחוד' וירא ויחיד ידע שהוא טרה קנה שנויה אהבה וכו', ואינו לפרק באי' שיש רבא במעוה היראה ששנאה לעוה כדאח העושו שישם את ה' אלהך תירא ותעיל במעוה האהבה לא מנה בכללה מן שהוא טעסה למשל. וז"ל דהקא בני אהבה ה' מה שהיא תכלית תשלום הגבול לא שפלה דרסיא בני אהבה ה' כלל כי אם אהבת נעמו מיקר' אבל בני דאח מה שהיא קשר סודות דאח העושה ג'כ דאח ה' מיקר' אק"ם שאינה במדינה השוכנת כל כך כמו דאח הדוממות שבארה הרב וז"ל בחבורו היה כלשונ' המנא לעיל ולפי שמה הוויכו' לא נוה' הרב וז"ל כי אם בנציט לא דקוק ג'כ בנציט נד' והסודת כפי' בחבורו היה שבאי' שם מעוה היראה שהוא נבחרת והשונה מאר' כדאח העושו:

המצוה השנית

היא אמונת האחרות:

עוד מנה דרב למע' ואמנה האחרת באשר יתבך טעם ישראל ה' אלהיו ה' אחד ולפי שאילו היה עולה במשטמה שהכותב אשר בן דרך הגוה יספור כעלמא ולא לעווי לפיך ובתעו' הרב טעם שנומא במדעושה על מנה ליהר' את טעמי' על מנה ליהר' וכן מנה שיקראו טעוה יהר' ומלמדת שטם משמש כן דהווי הנהג' בהאמנה הווי:

המצוה השלישית

מאחנתו יתבדך:

כ"אך דרב שנועוה האת היא מתקשרת כרחובו בצעוהו ומקילוחו ער שנועוה ודאח בהעושו בתכלית ודאח הווי מוהה האהבה שנועוה כוה' אצל הרב ששארבה היא נמשכת כרחוב כן השכלה לע' שבקעוים השכלים שאן סטא כרם מער והספק כי

ואנוכ' איתן נומא מלמא בעקן מוהים לוח כפי'א רבוב הרב בפירוש טענה ג' מ"א ראבה איתנום איש מוכי וכו' וז"ל פרס יקרא הגבול אשר ימיל האדם מי שאין לו מוכה עליו אבל ישיה' זה ע"ה והסוד' והנהגה כמו שאמר אדם לעבור או לבטן הקטן או לאשתי עשה לו כך וכן ואח' לך ריו' או שנוע' ער' וירשש אשר בן פרס למשכ' כי הסבר וז"א שיתקן כרן ואמר' זה דרסיד' שאח' לא העבדו ה' יח' ע"ה שישבו' לכה' וימלמם הסוד' ותקו' למולוי העבודתו עבדוהו ואמנם עבודתו. כעבורים שאן ספקים להכבה ולא למנולת הסוד' וכו' ע"ה ולרעווי כרוב כן הרב משום רס"ל מלמך הוויס' שיש כאן בראשית' בל' דקא' הא וכו' דעו' ויעו' הסוד' אק"ם סיל' דאבה' היקן בני' הרב לייסר' זה דרסיד' וכו' משום דהי' דהסודותא נהוי' היקן אל תוהו כעבורים הנמששים את הרב וכו' כי תעבדו אן לו טענה' על רבו שהייב רבו לטו' רבן רבן היקן על הנהגתם ומה שפירש' חל' למועו' הוא מער' והנהגה דהווי' לאן פרס דנקם שיהא' לטקן מנהג' כמו שפירש' בעל התקן' ובדמיונותיו נישא' מנהג' נבלי' פרס וסבר' הוא מה שנתן כרן הוף' עבודתו או דבר אחר כמו שפיר' נקבה שברך' על' אהותו, שפיר' שברך' בודאי' כן, ואנסי' שוהנו' ג'כ כלשונות הלל' לאמרום ברחוב' לפעמים זה תוה' זה מ"ם דהוויאה והנהגותו היא בראשית' הרב ויהיה' בני' שיהקדו' נקוה' נפול' טאח הבה' ועשה' לתכלית' זה ובלכר' שאמנ' שהוא על ער' והסוד' והנהגה הוא דקוק כאמרו' דל' מ"ס דמספרים המוסיף איתן טעם זה לרעת' כשכלל' שיהא' כוה' או כר' שאמנ' כי העקוב' ה' צדק נוצר' כיון שנועוה כן כר' שישאלה' דהם עליו וישקעו' ועם זה יאמנ' ויהיה' שהעבודה' אליו' ה' היא מתייב'ת אף מכל' תשלום נשקלה' אלא שהיא' טאמן כי הוסיפה' איתו על צד' הסוד' והנהגה, אמנם אם יוסף' ער' מעלה איתו כוונתה שנועה' ושהיא' עובר' בה' שלא תוהה' לתכלית' שום שר' המנהגות' ולא יתכן לתעלות' כלל' אלא מנהג' שהיא' מנהג' וראויה' ומדייב'ת' לו' מער' עקשה' דהווי' פאריכה' בתחלה' או היה' במדינה' דרסיד' שהיא' למעלה' מרצאמנה' שאמנ' עליה' ה' צדק נוצר' ועל' זאת והנהגה' היא שוהנו' והסוד' איתנום' איתנום' כר' להישעו' בעוה' ורסודות' וכו' וזה' הנהגה' וכן טאמר' המוסר' שאן' ראוי' למקד' חבלת' לפעל' המנהג' אבל' שישקע' איתן' טאמא' עקש' מ"א' שיהבוע' תוהו'ת' לתתן' במדורות' באת' ה' יח' ה' דר' וכן' שלמנו' טאמא' עקש' וכן' יא' יסרבו' לתכלית' אחר' שיתעיל' לשלשון' כי עבודת' האל' ה' פאמא' עקשה' לבד' היא' הוסיף' והעושו' טכל' הרבילות' המושיב'ת' וכוונת' הר"ן' בהתהיי' מ"א' דמספרים' ח"ל' ואק"ם' דהווי' לא' הווי' כעבורים' הממששים' את' הרב' על' מנהג' לקבל' פרס' היקן' לומר' שנהיה' עושה' היא' בייסר' שהווי' עובדים' מאהבה' ואפ"ה' העושר' כר' שיהיה' הווי' העושים' צדק' נוצר' והווי' אבל' לא' הסוד' ע"ה' ולא' דיעו'י' למה' הווי' למו' נבד'י' אכרובאל' כפי' נחלה' אבות' והווי' ערשמה' נקדקה' שער' מ"א' איתו' המאמר' הלעיל' שהמנהג' ראוי' שתעשה' טאמא' עקש' וכו'

המצוה החמישית

להתמלל בכל יום:

חובות' כן הרב מנה שדעו' ח"ל' במתיב'ים המאמ' איתו' ענודה' שכל' זו יפלה' ואק"ם שברכנו' וז"ל השב' מיה' דלא' ודאח' נפיה' היא' אלא' באמטכית' בעלמא' אמר' כן' כר' והנהג' איתן' עקש' בחלמ'ת' וזאח' והחשונה' והדק' לומר' דהפלה' שנאמרה' שם' בספרי' איה' אותה' והנהגה' שכלל' יום' דעלה' קאי' הרב' ז"ל' באשרו' שהיא' מראורית'א' אלא' כמה' שנהלל' אלו' בעה' הווי'ת' והנהגה' ענינו' ולבו' אלו' מעווי' עבד' אל' ד' ארונותם' כפי' שכתוב' ובי' נבא' מלמכה' באיכנסם' על' הווי' הווי'ר' ואמנם' הווי'עוים' בהצאיות' וכו' ודא' מנהג' על' כל' צוה' שלא' תבא' על' העובר' וכו', ועוד' סיים' בסוף' ספרו' וז"ל' הווי' אלו' יהיה' מרשם' המלכה' עקש' כן' הווי'ת' ומה' איתו' כנתיבי' של' הרב' ז"ל' ואמר' שהיא' מנהג' לעת' הווי'ת' ששאן' שוא' יח' ויעלה' שוטף' הפלה' תוה' המעיל' כן' הווי'ת' בתפלה' ונעקש' והכן' זה' עכ"ל'. ואני' כנתי' לא' כוונת' להיכן' אך' יתכן' אצול' לומר' כי' התפלה' שנתפללים' בעת' הווי'ת' לכו' היא' מנהג' כן' הווי'ת' ולאק"ם' איתו' הווי'ת' ששפיללות' בכל' יום' והלא' המבין' בה' ג'כ' לוקש' נד' יום' נבוא' טאח' וברוה' ד' מחסותו' אמר' יסר' לו' שוהנו' בני' אדם' התעדרים' אשר' בלעדם' ה"א' להתקיים' ומאח' התפלה' ענינו' מיהלות' לרדפו' יח' טאמן' שהכל' משיג' פארו' יח' הווי'ת' נוח' ליום' לכל' מוסר' על' צד' הווי'ת' ועם' זה' ענינו'

רבינו יונה על מסכת אבות א:ג

כזו יש לאדם לאהוב עבודת ה' ועל כן סמך זה לענין היראה ואמר ויראה מורא שמים עליכם. לעבוד את ה' מיראה ומאהבה כעבד שעובד רבו מפני גדולתו ומעלה על דעתו שיכול לענשו ונמצא משמשו מיראה לא מפני יראתו מן העונש⁵¹ אלא מפני גדולת הרב שיש בידו לענוש⁵²;

חינוך

מצות תל כרתי הש"י אחר האכילה

מנחת

מצוה הלי"א (א) שנצטוונו להחזיק הנריס כלומר כי מנהל גר"מ פ"ו מהלכות ישיבות, ונראה דה"ל עבד שפתיים במלכות עם קן ככלל מלח להבנה דענין ועבד קרא רעבו כמנהל בב"ק וכו' כחו' וכלל הטעם או כי כיון שזכרנו לרוב כתיבס הנהגות מ"מ איש משפט וכו' כי עבד לא יקרא גר וכו'. וזה לא מהלך עד כזה קרא גר אם הוא לכדו נכנס לרה"ל אם גם בענין אחר ולא מהלך עד כמה הרוב הם גרים, ונראה דהיינו כשיש לענין יחסן כה"מ ס"ו ד' דער כמה דורות תקולס גרים רק אם יש לו אחר ישראל ולפי כן לענין יחס פ"מ ס"ג איש ככל לענין מלח א שיש לו עמך כה"מ פ"ג דברי הרמב"ם, וזהו הנהגות לרובם של כל אדם ש' סוף מדרגה השוכר אבל איש ככלל הנהגה רק בני שנתגייר ונכנס קצת בני הכנהגות וכו'.

מצוה הלי"א (א) שנצטוונו להחזיק הנריס כלומר כי מנהל גר"מ פ"ו מהלכות ישיבות, ונראה דה"ל עבד שפתיים במלכות עם קן ככלל מלח להבנה דענין ועבד קרא רעבו כמנהל בב"ק וכו' כחו' וכלל הטעם או כי כיון שזכרנו לרוב כתיבס הנהגות מ"מ איש משפט וכו' כי עבד לא יקרא גר וכו'. וזה לא מהלך עד כזה קרא גר אם הוא לכדו נכנס לרה"ל אם גם בענין אחר ולא מהלך עד כמה הרוב הם גרים, ונראה דהיינו כשיש לענין יחסן כה"מ ס"ו ד' דער כמה דורות תקולס גרים רק אם יש לו אחר ישראל ולפי כן לענין יחס פ"מ ס"ג איש ככל לענין מלח א שיש לו עמך כה"מ פ"ג דברי הרמב"ם, וזהו הנהגות לרובם של כל אדם ש' סוף מדרגה השוכר אבל איש ככלל הנהגה רק בני שנתגייר ונכנס קצת בני הכנהגות וכו'.

מצוה הלי"א (א) שנצטוונו להחזיק הנריס כלומר כי מנהל גר"מ פ"ו מהלכות ישיבות, ונראה דה"ל עבד שפתיים במלכות עם קן ככלל מלח להבנה דענין ועבד קרא רעבו כמנהל בב"ק וכו' כחו' וכלל הטעם או כי כיון שזכרנו לרוב כתיבס הנהגות מ"מ איש משפט וכו' כי עבד לא יקרא גר וכו'. וזה לא מהלך עד כזה קרא גר אם הוא לכדו נכנס לרה"ל אם גם בענין אחר ולא מהלך עד כמה הרוב הם גרים, ונראה דהיינו כשיש לענין יחסן כה"מ ס"ו ד' דער כמה דורות תקולס גרים רק אם יש לו אחר ישראל ולפי כן לענין יחס פ"מ ס"ג איש ככל לענין מלח א שיש לו עמך כה"מ פ"ג דברי הרמב"ם, וזהו הנהגות לרובם של כל אדם ש' סוף מדרגה השוכר אבל איש ככלל הנהגה רק בני שנתגייר ונכנס קצת בני הכנהגות וכו'.

מצוה הלי"א (א) שנצטוונו להחזיק הנריס כלומר כי מנהל גר"מ פ"ו מהלכות ישיבות, ונראה דה"ל עבד שפתיים במלכות עם קן ככלל מלח להבנה דענין ועבד קרא רעבו כמנהל בב"ק וכו' כחו' וכלל הטעם או כי כיון שזכרנו לרוב כתיבס הנהגות מ"מ איש משפט וכו' כי עבד לא יקרא גר וכו'. וזה לא מהלך עד כזה קרא גר אם הוא לכדו נכנס לרה"ל אם גם בענין אחר ולא מהלך עד כמה הרוב הם גרים, ונראה דהיינו כשיש לענין יחסן כה"מ ס"ו ד' דער כמה דורות תקולס גרים רק אם יש לו אחר ישראל ולפי כן לענין יחס פ"מ ס"ג איש ככל לענין מלח א שיש לו עמך כה"מ פ"ג דברי הרמב"ם, וזהו הנהגות לרובם של כל אדם ש' סוף מדרגה השוכר אבל איש ככלל הנהגה רק בני שנתגייר ונכנס קצת בני הכנהגות וכו'.

מצוה הלי"א (א) שנצטוונו להחזיק הנריס כלומר כי מנהל גר"מ פ"ו מהלכות ישיבות, ונראה דה"ל עבד שפתיים במלכות עם קן ככלל מלח להבנה דענין ועבד קרא רעבו כמנהל בב"ק וכו' כחו' וכלל הטעם או כי כיון שזכרנו לרוב כתיבס הנהגות מ"מ איש משפט וכו' כי עבד לא יקרא גר וכו'. וזה לא מהלך עד כזה קרא גר אם הוא לכדו נכנס לרה"ל אם גם בענין אחר ולא מהלך עד כמה הרוב הם גרים, ונראה דהיינו כשיש לענין יחסן כה"מ ס"ו ד' דער כמה דורות תקולס גרים רק אם יש לו אחר ישראל ולפי כן לענין יחס פ"מ ס"ג איש ככל לענין מלח א שיש לו עמך כה"מ פ"ג דברי הרמב"ם, וזהו הנהגות לרובם של כל אדם ש' סוף מדרגה השוכר אבל איש ככלל הנהגה רק בני שנתגייר ונכנס קצת בני הכנהגות וכו'.

מצוה הלי"א (א) שנצטוונו להחזיק הנריס כלומר כי מנהל גר"מ פ"ו מהלכות ישיבות, ונראה דה"ל עבד שפתיים במלכות עם קן ככלל מלח להבנה דענין ועבד קרא רעבו כמנהל בב"ק וכו' כחו' וכלל הטעם או כי כיון שזכרנו לרוב כתיבס הנהגות מ"מ איש משפט וכו' כי עבד לא יקרא גר וכו'. וזה לא מהלך עד כזה קרא גר אם הוא לכדו נכנס לרה"ל אם גם בענין אחר ולא מהלך עד כמה הרוב הם גרים, ונראה דהיינו כשיש לענין יחסן כה"מ ס"ו ד' דער כמה דורות תקולס גרים רק אם יש לו אחר ישראל ולפי כן לענין יחס פ"מ ס"ג איש ככל לענין מלח א שיש לו עמך כה"מ פ"ג דברי הרמב"ם, וזהו הנהגות לרובם של כל אדם ש' סוף מדרגה השוכר אבל איש ככלל הנהגה רק בני שנתגייר ונכנס קצת בני הכנהגות וכו'.

מצוה הלי"א (א) שנצטוונו להחזיק הנריס כלומר כי מנהל גר"מ פ"ו מהלכות ישיבות, ונראה דה"ל עבד שפתיים במלכות עם קן ככלל מלח להבנה דענין ועבד קרא רעבו כמנהל בב"ק וכו' כחו' וכלל הטעם או כי כיון שזכרנו לרוב כתיבס הנהגות מ"מ איש משפט וכו' כי עבד לא יקרא גר וכו'. וזה לא מהלך עד כזה קרא גר אם הוא לכדו נכנס לרה"ל אם גם בענין אחר ולא מהלך עד כמה הרוב הם גרים, ונראה דהיינו כשיש לענין יחסן כה"מ ס"ו ד' דער כמה דורות תקולס גרים רק אם יש לו אחר ישראל ולפי כן לענין יחס פ"מ ס"ג איש ככל לענין מלח א שיש לו עמך כה"מ פ"ג דברי הרמב"ם, וזהו הנהגות לרובם של כל אדם ש' סוף מדרגה השוכר אבל איש ככלל הנהגה רק בני שנתגייר ונכנס קצת בני הכנהגות וכו'.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף כב עמוד ב

כדתניא: שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתים שבתורה. כיון שהגיע חלאת ה' אלהיך תירא - פירש. אמרו לו תלמידיו: רבי, כל אתים שדרשת מה תהא עליהן? אמר להם: כשם שקבלתי שכר על הדישה, כך אני מקבל שכר על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ודרש: את ה' אלהיך תירא - לרבות תלמידי חכמים.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת פסחים דף כב עמוד ב

כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש בו 'ולעיל מיניה בההוא פרשתא כשהגיע לואהבת את ה' אלהיך ו גו' לא פירש דאיכא להשוות אהבת ת"ח למקום אבל מוראה מקום שהוא מפני יראת שכר ועונש אינו דומה להשוות לו ת"ח כיון שאין שכר ועונש של אדם ביד ת"ח ועיין פ"ג דקדושין ומה שלא פירש גבי ויראו העם את ה' י"ל לרבותשם א להים וק"ל בשם הגאון מהר"ש ז"ל מפראג:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת יומא דף פו עמוד א

שיהא ש"ש מתאהב על ידך כו'. נראה שדרשו כן מואהבת את ה' וגו' משום דהכא לא משמע ליה למדרש את ה' לרבות ת"ח כמו שדרשו באת ה' אלהיך תירא בפ' שורשנגח ובפ' האיש מקדש משום דלגבי מורא אפשר דהשוה מור א רבו כמורא שמים כמפורש שם משא"כ לגבי אהבה דאין להשוות אהבת רבו כאהבת שמים וע"כ דרשו בוואהבת את ה' דאתי את לרבות שיהא מתאהב ע"י כו'.

פנים יפות דברים י: כ

את ה' אלהיך תירא וגו' כצד כחבנו לעיל שהיראה כזלח היא יראה שכר ועונש והיינו דכתיב לחוה חבנדו שע"י יראת עונש שהיה כעבוד לח עלמנו חכור ליראה עליונה שהיה עבדות ה' בעולם ונלחוחו כמשה עבדו לט"ה ציראה וגילו ברענה שהעפרש הול כי העבד עבד כשכיל שכרו מתעלכ הוא בשמת עבודתו כשכיל שישמח לאמר וטן חבל העובד מחמת הכרח גדול שורלו היה שמח כשע"עבודתו כ"עבודתו כלול מיראתי העסומשמחו וי"ש וגילן ברעדה ולאמרו ח"ל במקום גילה טס תה"י רעדה והיינו דכתיב לחוה חבנדו והיינו שע"י יראת העונו שהול המנ"י המסירי צירי חלס כמ"ס הכל צירי שמי חן מיראת שמים ע"י חכור לירא' העליונה וי"ש הכניח החוהי לח חירלו חס מפני לח חחילן פירוש בני היה העונש כמו דכתיב ונחתי עני בלשם היה ונמשפחו וי"ש החוהי לח חירלו חס חין לכס יראה עליונה ה"י לכס יראת עונש המלוה לכס ולאמר בלי חחילו שפול כולל לי החמלה ג"כ וי"ל ח"ס וכו' חדבק ולאמרו ח"ל וכי אפשר להדבק כשכיר הדבק כח"י ענינו שח"ס עלמס מדלוי יבולין לקיימס וכו' חדבק שרי"ה השכי"י שרי"ה ח"ס חלל שחמרו כיון שהחנה כולל לכל ישראל כדכתיב ולחם בדבקים בה' חיים כולכס וכי אפשר לשאר העם שלחנס בני תורה לדבק כשכניה ע"י חמרו לדבקו נח"י וע"י דנקו ח"ס בה' נקרתי' מולכס דבקים בה' לפי"ל לפח"ס ח"ל לח ה' חלהיך חירי לרבו ח"י ויש כנחניה זו יראה עונש כמ"ס משיבחס כשיכח חס ונחיתה יראה עליוני כמ"ס ח"ל ומקדשי חירלו לח מהמקד' חנה מחיתה חלל חמי שהוקיר עליה ח"ס שהמ"עה ירא לח ה' בני ומלך ועס שונים חל חמערב דהיינו שכל היראה יראה חחח היה מלפני הש"י אשר חין סוף לחחחיו חלל שהיה חלק מכבודו ליראת המקדש ופ"ך חלל חלל ומלך ח"י ח"י ח"ל כשנת כפ' בטה מדליקין הו

את ה' אלהיך תירא וגו' כצד כחבנו לעיל שהיראה כזלח היא יראה שכר ועונש והיינו דכתיב לחוה חבנדו שע"י יראת עונש שהיה כעבוד לח עלמנו חכור ליראה עליונה שהיה עבדות ה' בעולם ונלחוחו כמשה עבדו לט"ה ציראה וגילו ברענה שהעפרש הול כי העבד עבד כשכיל שכרו מתעלכ הוא בשמת עבודתו כשכיל שישמח לאמר וטן חבל העובד מחמת הכרח גדול שורלו היה שמח כשע"עבודתו כ"עבודתו כלול מיראתי העסומשמחו וי"ש וגילן ברעדה ולאמרו ח"ל במקום גילה טס תה"י רעדה והיינו דכתיב לחוה חבנדו והיינו שע"י יראת העונו שהול המנ"י המסירי צירי חלס כמ"ס הכל צירי שמי חן מיראת שמים ע"י חכור לירא' העליונה וי"ש הכניח החוהי לח חירלו חס מפני לח חחילן פירוש בני היה העונש כמו דכתיב ונחתי עני בלשם היה ונמשפחו וי"ש החוהי לח חירלו חס חין לכס יראה עליונה ה"י לכס יראת עונש המלוה לכס ולאמר בלי חחילו שפול כולל לי החמלה ג"כ וי"ל ח"ס וכו' חדבק ולאמרו ח"ל וכי אפשר להדבק כשכיר הדבק כח"י ענינו שח"ס עלמס מדלוי יבולין לקיימס וכו' חדבק שרי"ה השכי"י שרי"ה ח"ס חלל שחמרו כיון שהחנה כולל לכל ישראל כדכתיב ולחם בדבקים בה' חיים כולכס וכי אפשר לשאר העם שלחנס בני תורה לדבק כשכניה ע"י חמרו לדבקו נח"י וע"י דנקו ח"ס בה' נקרתי' מולכס דבקים בה' לפי"ל לפח"ס ח"ל לח ה' חלהיך חירי לרבו ח"י ויש כנחניה זו יראה עונש כמ"ס משיבחס כשיכח חס ונחיתה יראה עליוני כמ"ס ח"ל ומקדשי חירלו לח מהמקד' חנה מחיתה חלל חמי שהוקיר עליה ח"ס שהמ"עה ירא לח ה' בני ומלך ועס שונים חל חמערב דהיינו שכל היראה יראה חחח היה מלפני הש"י אשר חין סוף לחחחיו חלל שהיה חלק מכבודו ליראת המקדש ופ"ך חלל חלל ומלך ח"י ח"י ח"ל כשנת כפ' בטה מדליקין הו

מצינו כמה מצוות שאינם חיוביות אלא מסרן הכתוב להתנדבות לבו שכן מצינו גבי נדבת המשכן דכתיב מאת כל איש אשר ידבנו לבו וכן קרבנות נדבה עולה ושלמים ומנחות וכן מצוות נזיר לא קבעו הכתוב חובה כלל רק הוציא יכול להתנדב לקבל גזירות, וכן כמה מצוות חיוביות שמ"מ שיעודן מסר וכן לסי התנדבות לבו כגון תרומת ומדאורייתא חטה אחת פוסרת את הכרי וכל הני דתנו שאין להם שיעור הפאה והביכורים והראיון וגמ"ח, וצריך ביאור דממ"ג אם זה נחוץ לעבודת השי"ת למה לא באו הדברים בגדר חיוב ואם אין לזה נחיצות למה ניתנו דינים אלו.

אבל נראה שענין התנדבות לשי"ש במה שלא נחוייב הוא ענין מיוחד בעבודת השי"ת הוא יסוד גדול להשגת אהבת השי"ת ויראתו, דבאמת ממה שציוותה תורה על מצוות אהבת השי"ת, [והמצוות הלא ניתנו לכל אחד ואחד (מישראל) מזה מוכח ומוכרח שביד כל אדם להשיגה ולכאורה האיד אפשר לחייב על דברים שבלב שלכאורה אינו ביד אדם להשיגה דמה יעשה מי שלבבו אינו בוער באהבתו ית"ש בכל לבבו ובכל גפשו ובכל מאודו דבשלמא מצוות מעשיות בידו לעשותן אבל מצוות שבלב הא אינו בידו ואמנם רבותינו הקדמוני ו"ל ביארו דרכים כיצד יגיע לאהבת הבורא ית', הרמב"ם ז"ל בפ"ב מיסודי התורה מבאר שהאהבה באה ע"י התבוננות ברוממותו ית' ע"ש לשונו הקדוש החסיד בהו"ה מבאר שיסוד האהבה באה ע"י התבוננות בטובתו ית' רוב חסדיו עמו, אבל מה יעשה אדם שיש לו טמטום הלב ואינו מתעורר לאהבה אפילו כשלומד בענינים אלו כהנה וכהנה.

אולם כבר כתב המס"י ס"ז לענין מדת הזריזות דכמו שהתלהטות הפנימית מביאה לידי זריזות הגוף, כמו כן הוא בהיפך שהתנועה החיצונית מעורר את הפנימית כי ע"י זריזות בפועל מעורר בעצמו באמת התלהטות ושמחת פנימית והו שכתוב ונדעה נרדפה לדעת את ה' עיי"ש במס"י. וככל החזיון הזה הוא גם כן בענין אהבה להשי"ת ולחודתו [וכן בשאר מדות] שכמו דאהבה פנימית מביאה לידי התנדבות להיות מוותר משלו למען כבודו יתברך, כמו כן ע"י פעולת התנדבות להיות מוותר משלו [במה שלדעתו אינו מחוייב בדבר] לשי"ש בשביל כבודו יתברך כן יתעורר בלבו אהבה באמת והתקשרות להשי"ת ולתורתו, ולפי ערך ריבוי ההתנדבות כן יעורר לעומתו גיצוצי אהבת השי"ת, ואין חילוק בעניני ההתנדבות באיזו דרך הוא עושה [כי הרבה דרכים להתנדבות לעבודת הבורא ית"ש, יש מתנדב לשי"ש להרבות ביגיעת התורה, ויש בתפלה במס"ג, ויש ברבוי צדקה וחסד, ויש בדקדוק עצום בכל דיני התורה, ויש בויכוח הרבים, וכן כמה וכמה דרכים במילי דחסידותא והכל הולך אל מקום אחד] כי לפי ריבוי החיתור משלו למען השי"ת כמו כן יתעורר לעומתו הרגשת אהבה והתקשרות להבורא ב"ה, חה בדוק ומנוסה ונמצא שגם מצוות הלבבות יש היכולת ביד האדם לקיימם לקנותם ע"י פעולות במעשה מתוך התנדבות למען שמו.